

СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN PRIMARY SCHOOL

Статтю присвячено проблемі пошуку сучасних педагогічних технологій у початковій школі. Зокрема, акцентовано на важливості удосконалення форм і методів навчання через впровадження сучасних педагогічних технологій, орієнтованих на формування ключових компетентностей Нової української школи. Наголошено на тому, що реалізація реформ в освіті здійснюється на основі використання інноваційних систем і технологій, володіння вчителем практичними вміннями застосування сучасних методів і технологій навчання є вимогою сьогодення. Розкрито сутність і зміст педагогічних технологій, умови їх ефективного впровадження у практику початкової школи. Подано загальну характеристику сучасних педагогічних технологій у початковій школі: загально-методичних (таких як інтерактивні, ігрові, проектні, технології кейсів (case-study), проблемного навчання, портфоліо тощо); технологій, спрямованих на формування ключових компетентностей і наскрізних умінь у початковій школі (критичного мислення, творчості, уміння вчитися, інформаційно-комунікаційної компетентності, соціальної та громадянської компетентності, інноваційності та підприємливості). Розкрито ключові положення, котрі мають домінувати під час вибору освітніх технологій у початковій школі: врахування вікових особливостей дітей; профілактику або подолання загроз у процесі розвитку учня, агресивних станів; спрямованість на формування ключових компетентностей, наскрізних умінь; сприяння творенню школи радості, у якій формується адекватна самооцінка дитини; вміння вирішувати життєві проблеми тощо. Основну увагу зосереджено на впровадженні сучасних педагогічних технологій, що створюють умови для підвищення якості навчання, пізнавальної активності та навчальної мотивації сучасних учнів. Системне запровадження сучасних педагогічних технологій у початковій школі сприяє тому, що учні поступово опановують її не тільки як навчальну технологію, вміння самостійно вчитися, критично мислити, а і як метод організації та планування своєї подальшої життєдіяльності.

Ключові слова: педагогічні технології, освітній процес, сучасні педагогічні технології навчання.

The article is devoted to the problem of finding modern pedagogical technologies in primary school. In particular, emphasis is placed on the importance of improving the forms and methods of teaching, through the introduction of modern pedagogical technologies, which are focused on the formation of key competencies of the New Ukrainian School. It is emphasized that the implementation of reforms in education is based on the use of innovative systems and technologies and the teacher's mastery of practical skills in the application of modern teaching methods and technologies is a requirement of today. The essence and content of pedagogical technologies, the conditions of their effective implementation in the practice of primary school are revealed. The general characteristic of modern pedagogical technologies in primary school is given: general methodical (interactive, game, project, case-study technologies), problem-based learning, portfolio, etc.); technologies aimed at the formation of key competencies and cross-cutting skills in primary school (critical thinking, creativity, learning skills, information and communication competence, social and civic competence, innovation and entrepreneurship). The key provisions that should dominate when choosing educational technologies in primary school are revealed: taking into account the age characteristics of children; prevention or overcoming of threats in the process of student development, aggressive states; focus on the formation of key competencies, cross-cutting skills; promoting the creation of a school of joy, which forms an adequate self-esteem of the child; ability to solve life problems, etc. The main focus is on the introduction of modern pedagogical technologies that create conditions for improving the quality of learning, cognitive activity and learning motivation of modern students. It is noted that the systematic introduction of modern pedagogical technologies in primary school leads to the fact that students gradually master it not only as a learning technology, the ability to learn independently, think critically, but also as a method of organizing and planning their future lives.

Key words: pedagogical technologies, educational process, modern pedagogical technologies of training.

УДК 373.3

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/40.15>

Кондратьєва А.В.,
канд. філософ. наук,
ст. викладач кафедри дошкільної та початкової освіти
Комунального закладу вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської
обласної ради

Постановка проблеми у загальному вигляді. Концепція модернізації української освіти висуває нові соціальні вимоги до системи шкільної освіти. Заклад загальної середньої освіти повинен сформувати цілісну систему компетентностей, а також досвід самостійної діяльності й особистої відповідальності учнів, що і визначає якість змісту освіти, підвищення якої здійснюється через удосконалення форм і методів навчання, через впровадження сучасних педагогічних технологій, орієнтованих на форму-

вання ключових компетентностей Нової української школи, особистісних якостей учнів.

Головною суперечністю розвитку системи освіти, зокрема початкової освіти, є невідповідність старих методів навчання, виховання та розвитку дітей сучасним умовам життя, тому для педагогіки як науки про навчання, виховання й освіти, якій тривалий час було притаманне педагогічне новаторство як оновлення освітньої системи, провідним і одним із визначальних критеріїв її конкурентноспроможності, життєздатності, відповідності соціальним

запитам і потребам є саме впровадження сучасних педагогічних технологій навчання в освітній процес початкової школи.

Основні положення Концепції Нової української школи та Державного стандарту початкової освіти націлюють учителя початкових класів на впровадження і реалізацію інноваційних освітніх технологій і методів. Використання сучасних педагогічних технологій дає змогу формувати креативне та критичне мислення молодших школярів, розвивати мотивацію учнів до навчання, їхню здатність ефективно спілкуватися, організовувати свою діяльність, розв'язувати проблеми, здійснювати рефлексію, що забезпечує сформованість ключової компетентності – уміння вчитися [8].

Тож реформування сучасної системи освіти здійснюється на основі використання інноваційних систем і технологій. Володіння педагогом практичними вміннями застосування сучасних педагогічних технологій навчання є вимогою сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанню педагогічних технологій, їх визначенню й ознакам у вітчизняній і зарубіжній педагогіці присвячено багато досліджень, зокрема роботи В. Беспалька, Дж. Брунера, Б. Блума, І. Волкова, Л. Елтона, В. Євдокимова, О. Коваленко, М. Кларіна, А. Ламсдейна, П. Москаленка, П. Мітчела, О. Пехоти, А. Прокопенка, І. Прокопенка, К. Річмонда, Т. Сакамото, С. Сисоєвої, Г. Селевка, І. Смолюк, В. Сластьоніна, Р. Томаса та ін. Окремі аспекти проблеми педагогічних технологій були висвітлені у дисертаціях В. Дегтярьової, О. Євдокимова, Л. Кайдалової, М. Лазарєва, О. Попович, І. Синельник, А. Чорноштан, Л. Ярошук, С. Якубовської.

Інноваційні технології навчання розробляли А. Єршов (комп'ютерні технології); Л. Виготський, Ж. Піаже, Д. Стіл, Ч. Темпл (технологію розвитку критичного мислення); А. Белкін (технологію створення ситуацій успіху); В. Коваленко, Б. Нікітін П. Підкасистий, М. Стронінта (ігрові технології); К. Баханов, Д. Дьюї, І. Єрмаков, В. Кіпатрик, О. Пехота (технології проектного навчання), О. Пометун, Л. Пироженко (інтерактивні технології) тощо.

Отже, сучасні педагогічні технології навчання є невід'ємною частиною сучасної початкової освіти. З розвитком суспільства та технологій ми не можемо обійтися без впровадження інноваційних педагогічних технологій в освіті. Інновації у системі освіти та сучасні педагогічні технології навчання допомагають розробити систему, котра забезпечить передавання, засвоєння й опанування необхідних компетентностей, яких із часом стає дедалі більше. Застосування сучасних педагогічних технологій сприяє створенню ефективної системи навчання молодших школярів, котра:

- забезпечує психологічний комфорт учнів;
- активізує пізнавальну діяльність, мотивацію до навчання, високий рівень результативності;

- забезпечує вільний вибір;
- розвиває критичне та креативне мислення;
- сприяє індивідуалізації та диференціації навчальної діяльності;

- створює та підтримує ситуацію успіху [4, с. 136].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Для успішної реалізації завдань сучасної освіти науковцям спільно з учителями-практиками необхідно розробити ефективні методики, методи, прийоми та технології, створити сприятливі умови у закладах загальної середньої освіти, сприяти психолого-педагогічній підготовці керівників закладів освіти, учителів. Саме це створить можливість ефективніше впроваджувати у практику початкової школи сучасні педагогічні технології навчання.

Мета статті – проаналізувати й охарактеризувати сучасні педагогічні технології навчання у початковій школі.

Виклад основного матеріалу. Сучасні педагогічні технології в освіті розглядаються як засіб, за допомогою якого може бути реалізована нова освітня парадигма. Тенденції розвитку педагогічних технологій безпосередньо пов'язані з гуманізацією освіти, що сприяє самореалізації та самоактуалізації особистості [2].

Педагогічна технологія – це складна система засобів і методик, об'єднаних пріоритетними загальноосвітніми цілями, які концептуально взаємопов'язані змістом і завданнями, формами та методами організації освітнього процесу, де кожна позиція накладає відбиток на всі інші, що і створює певну сукупність умов для розвитку учнів [7].

Сутність сучасних педагогічних технологій виражається у тому, що змінюється характер самої освіти. Із розвитком розумового потенціалу учнів відбувається їх особистісний розвиток, тобто сам процес сучасної освіти передбачає іншу позицію вчителя й учня в освіті (вони виступають як рівноправні учасники освітнього процесу).

Педагогічна технологія є продуманою у всіх деталях моделлю спільної навчальної та педагогічної діяльності, з безумовним забезпеченням комфортних умов як для учнів, так і для вчителя [5].

Сьогодні суспільство зацікавлене у випускниках, котрі націлені на саморозвиток і самореалізацію, вміють оперувати отриманими знаннями, ефективно співпрацювати, орієнтуватися у сучасному інформаційному просторі, продуктивно та результативно працювати, адекватно оцінювати себе та свої досягнення. Одним із педагогічних завдань є впровадження в освітній процес таких методів і засобів, які допомагатимуть учням не тільки оволодіти певними компетентностями, але й розвивати творчі здібності. Сучасні педагогічні технології пропонують інноваційні моделі побудови такого освітнього процесу в початковій школі, де на перший план виступає взаємопов'язана діяльність вчителів

та учнів, націлена на вирішення як навчальних, так і практично значущих завдань [8].

Серед педагогічних технологій, спрямованих на формування наскрізних умінь і ключових компетентностей молодших школярів, доцільно виокремити дві групи: елементарні (їх ще називають методами, методиками або навчальними технологіями) та комплексні.

Елементарні (загальнометодичні) технології зазвичай є компонентами складніших за ієрархією комплексних технологій.

Найбільш поширеними загальнометодичними або елементарними технологіями є: ігрові, інтерактивні, технології кейсів (case-study), проектні, портфоліо, проблемного навчання тощо.

Розглянемо технології, спрямовані на формування ключових компетентностей і наскрізних умінь у початковій школі: уміння вчитися, критичного мислення, інформаційно-комунікаційної компетентності, творчості, соціальної та громадянської компетентності, підприємливості й інноваційності.

1. Елементарні (загальнометодичні) технології:

- інтерактивні технології;
- ігрові технології;
- квест;
- технологія кейсів (case-study);
- проектна технологія;
- технологія проблемного навчання;
- портфоліо як педагогічна технологія і метод діагностики.

2. Комплексні технології:

1) технології, спрямовані на формування наскрізних умінь:

- технології формування критичного мислення;
- технології формування творчої особистості;

2) технології, спрямовані на формування ключових компетентностей:

- технології формування інформаційно-комунікаційної компетентності;
- технології формування інноваційності та громадянських і соціальних компетентностей;
- технології формування в учнів початкової школи вміння вчитися;
- медіаосвітні технології;
- технологія формування учнівського колективу;
- технологія колективного творчого виховання;
- організація успішної діяльності як соціально-виховна технологія;
- технології дотримання здорового способу життя;
- навчання у русі як здоров'язберезувальна освітньо-рухова технологія у початковій школі;
- арт-терапевтичні технології;
- технологія фізичного виховання дітей М. Єфименка [8].

Упроваджуючи кожну педагогічну технологію, необхідно турбуватися, щоб вона стала джерелом позитивних емоцій для молодших школярів; мож-

ливістю поєднання інтересу з відповідальністю; одним із компонентів, притаманних школі радості.

Отже, добираючи та реалізуючи педагогічні технології, учитель початкової школи має враховувати вікові особливості дітей. Іншим важливим чинником є профілактика або й подолання загроз у процесі розвитку учня, якими є виникнення дидактогеній (негативних психічних станів учня, що є наслідком невмілої організації освітнього процесу), агресивних станів тощо [8]. Тому підвищується значення медіаосвітніх і здоров'язберезувальних (серед них арт-терапевтичних) технологій.

Висновки. Сучасні педагогічні технології у початковій школі є такою побудовою діяльності педагога, у якій усі його дії представлені у певній цілісності та послідовності, а виконання має прогнозований характер і передбачає досягнення необхідного результату. Переваги сучасних педагогічних технологій у початковій школі полягають не тільки у посиленні ролі самостійної роботи молодших школярів, але й націленості на розвиток творчого потенціалу особистості, диференціації й індивідуалізації освітнього процесу, на сприяння ефективному самоконтролю та самооцінці результатів освітнього процесу.

Пріоритетом впровадження сучасних педагогічних технологій в освітній процес початкової школи має стати не засвоєння молодшими школярами певного обсягу знань, умінь і навичок, а набуття компетентностей, уміння школярів вчитися самостійно впродовж життя.

Таким чином, впровадження сучасних педагогічних технологій у початковій школі сприяє підвищенню якості навчання, пізнавальної активності та навчальної мотивації сучасних учнів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Державний стандарт початкової освіти : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. Київ : Академвидав, 2012. 352 с.
3. Драйден Г., Вос Дж. Революція в навчанні / перекл. М. Олійник. Львів : Літопис, 2005. С. 107.
4. Сучасні педагогічні технології: дидактично-інноваційний аспект / В.О. Зайчук, А.С. Нісімчук, А.Д. Білан. Луцьк : Твердиня, 2009. Т. 2. 312 с.
5. Освітні технології : навчально-методичний посібник / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін. ; за заг. ред. О.М. Пехоти. Київ : А.С.К., 2001. 256 с.
6. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій / за ред. І. Зязюна, О. Пехоти. Київ : Вид-во А.С.К., 2003. 240 с.
7. Химинець В.В., Кірик М.Ю. Інновації в початковій школі. Тернопіль : Мандрівець, 2012. 312 с.
8. Янкович О.І., Кузьма І.І. Освітні технології у початковій школі : навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, 2018. 266 с.